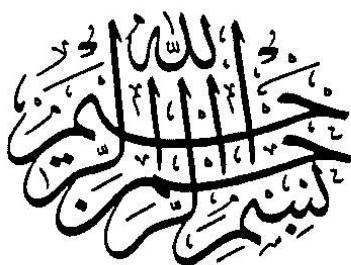

۴۴۵

۲۴۹۹۵ ۶۹

پول، تورم و سیاست پولی در دیدگاه‌های اقتصادی مختلف

www.ketab.ir

نویسنده:

دکتر یزدان گودرزی فراهانی

هئیت علمی دانشگاه قم

دکتر منصور حق طلب

دکتری اقتصاد دانشگاه تهران

سر شناسه	گودرزی فراهانی، یزدان، ۱۳۶۷.
عنوان و پدیدآور	پول، تورم و سیاست پولی در دیدگاه‌های اقتصادی مختلف/ نویسندگان: یزدان گودرزی فراهانی - منصور حق طلب
مشخصات نشر	تهران: نشر نور علم، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری	۱۸۹ ص.: مصور، جدول، نمودار
شابک	۵-۶۳۰-۱۶۹-۶۰۰-۹۷۸
موضوع	تورم - ایران - علل مسائل پولی سیاست پولی - ایران
شناسه افزوده	حق طلب، منصور؛ ۱۳۵۲، مولف.
رده بندی کنگره	HG ۲۲۹
رده بندی دیویی	۳۲۲/۴۱

نشر نور علم و پخش قلم سینا: تهران انقلاب خ ۱۲ فروردین پلاک ۲۸۶ تلفن ۶۶۴۰۵۸۸۰ و ۶۶۹۵۷۰۲۱
 ۰۹۱۲۳۴۶۲۸۱۱ - ۰۹۱۲۳۳۳۴۲۲۹ - ۰۹۱۲۲۰۷۹۸۴۹

وب سایت <https://www.modiranketab.ir> پیج اینستاگرام - @modiranketab

پول، تورم و سیاست پولی در دیدگاه‌های اقتصادی مختلف

نویسندگان: دکتر یزدان گودرزی فراهانی - دکتر منصور حق طلب

ناشر: نور علم

شابک: ۵-۶۳۰-۱۶۹-۶۰۰-۹۷۸

چاپ و صحافی: سورنا

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۳

شمارگان: ۲۰۰ جلد

قیمت: ۱۹۰۰۰۰ تومان

از طریق تماس با ۰۹۱۲۳۳۳۴۲۲۹ کتاب‌ها به تمام نقاط ایران ارسال می‌شود.

پیشگفتار

فصل ۱: گسترش اقتصاد پولی مدرن

۹	مقدمه
۱۰	سیاست پولی
۱۲	سیاست پولی از دیدگاه مکتب کلاسیک
۱۳	سیاست پولی از دیدگاه مکتب نئوکلاسیک
۱۴	سیاست پولی از دیدگاه مکتب کینزی
۲۱	سیاست پولی از دیدگاه مکتب پول گرایان
۲۶	سیاست پولی از دیدگاه مکتب کلاسیک جدید
۳۱	سیاست پولی از دیدگاه مکتب دور تجاری حقیقی
۳۴	سیاست پولی از دیدگاه مکتب کینزین جدید
۳۷	سیاست پولی از دیدگاه مکاتب اتریشی و پسا کینزی

فصل ۲: پول و سیاست پولی

۴۵	تعاریف پول
۴۵	وظایف پول
۴۷	سیر تحول تاریخی پول
۴۷	اقتصاد تهاتری یا پایابای
۴۷	اقتصاد پولی
۴۸	نظام پول کالایی
۴۸	نظام پول فلزی
۴۹	نظام دو فلزی بدون رابطه مشخص قانونی
۴۹	نظام دو فلزی با رابطه مشخص
۴۹	نظام واحد تک فلزی
۵۰	نظام پول کاغذی
۵۰	نظام پول کاغذی با پشتوانه طلا (استاندارد طلا)
۵۱	پول بدون پشتوانه یا فیات
۵۲	پول تحریری یا بانکی
۵۳	پول الکترونیکی
۵۳	انواع پول
۵۳	پول سخت
۵۳	پول الکترونیکی
۵۵	نظام پولی مدرن

فصل ۳: تقاضای پول

۶۱	مقدمه
۶۲	نظریه مقداری پول
۶۵	نظریه انتظارات بازگشت کننده کینز در مورد تقاضای پول
۶۷	تقاضای احتیاطی پول
۶۹	نظریه مبتنی بر روش سبد دارایی توپین برای تقاضای پول
۷۳	نظریه فریدمن در مورد تقاضای پول
۷۵	نظریه بامول - توپین در مورد تقاضای معاملاتی پول
۷۹	رویکردهای نوین به تقاضای پول
۸۶	مدل زمان معاملاتی تقاضای پول
۹۱	مدل خرید نقدی

فصل ۴: بازارهای پولی و تورم

۹۳	مقدمه
۹۴	مفهوم تورم و تعریف آن
۹۵	تعریف تورم
۹۵	تورم و سطح عمومی قیمت‌ها
۹۶	شاخص قیمت مصرف کننده (CPI)
۹۷	آثار اقتصادی تورم
۹۸	بازارهای پولی
۹۹	تقاضای پول
۱۰۲	عرضه پول
۱۰۴	ابزارهای بازار پول
۱۰۴	ابزارهای سیاست پولی
۱۰۵	ابزارهای کمی سیاستهای پولی
۱۰۸	فرآیند خلق پول و عوامل موثر بر عرضه پول
۱۱۲	ابزارهای کیفی سیاستهای پولی
۱۱۲	مشکلات و مسائل اجرایی سیاست پولی
۱۱۵	تراز نامه بانک مرکزی
۱۱۷	ضریب فزاینده پول و نقدینگی
۱۲۰	پول درونی و پول بیرونی
۱۲۲	مکانیزم اثرگذاری سیاست پولی
۱۲۷	تورم از دیدگاه مکاتب اقتصادی
۱۲۷	تورم و مکتب کلاسیک
۱۲۸	تورم و مکتب کینزی ها

۱۲۹	تورم و مکتب پولی
۱۳۱	تورم و مکتب کلاسیک‌های جدید
۱۳۳	تورم و مکتب چرخه‌های تجاری حقیقی
۱۳۵	تورم و مکتب کینزین‌های جدید
۱۳۶	تورم و مکتب ساختارگرایان
۱۳۸	تورم و مکتب پسا کینزین‌ها
۱۳۹	تورم و مکتب اتریشی‌ها
۱۴۲	تورم در چارچوب مدل AD - AS
۱۴۵	تورم تقاضای فراکش یا فشار تقاضا
۱۴۸	تورم فشار هزینه
۱۵۰	تورم ناشی از افزایش قیمت مواد اولیه
۱۵۲	رکود تورمی
۱۵۳	ابر تورم

فصل ۵: تاریخچه سیاست پولی در ایران

۱۵۵	مقدمه
۱۵۵	سیاست‌های پولی در ایران قبل از انقلاب اسلامی
۱۵۹	سیاست‌های پولی در ایران بعد از انقلاب اسلامی
۱۶۵	سیاست‌های پولی ایران در دوران جنگ تحمیلی
۱۶۷	سیاست‌های پولی در برنامه اول توسعه (۷۲-۱۳۶۸)
۱۶۹	سیاست‌های پولی در برنامه دوم توسعه (۷۸-۱۳۷۴)
۱۷۰	سیاست‌های پولی در برنامه سوم توسعه (۸۳-۱۳۷۹)
۱۷۵	سیاست‌های پولی در برنامه چهارم توسعه (۸۸-۱۳۸۴)
۱۸۱	سیاست‌های پولی در برنامه پنجم توسعه (۹۴-۱۳۸۹)
۱۸۴	سیاست‌های پولی در برنامه ششم توسعه (۹۴-۱۳۹۰)
۱۸۵	سیاست‌های پولی در برنامه هفتم توسعه (۹۹-۱۳۹۵)

منابع

پیشگفتار

برای تبیین توسعه اقتصاد کلان، ضروری است که فهم درستی از تعریف اقتصاد کلان داشته باشیم. می‌توان اقتصاد کلان را بر مبنای موضوع و یا روش تعریف کرد. بخشی از اقتصاد کلان، پیرامون روندهای سری زمانی و رفتار اقتصاد در بلندمدت و بخشی دیگر از آن در مورد نوسانات در پیرامون روند، یعنی رفتار اقتصاد در کوتاه مدت، بحث می‌کند. اقتصاد کلان بعد از انقلاب کینزی در معرض مجادلات و بی‌نظمی‌هایی قرار گرفته و دیدگاه‌های مختلفی در این راستا گسترش یافته‌اند. اما محور اصلی مجادلات بین دیدگاه‌های بعد از انقلاب کینزی تاکنون با عنوان نام‌های گوناگون مناظره کلاسیکی-کینزی نام گرفته است. کینزی‌های سنتی و مکاتبی مثل کینزی‌های جدید و پساکینزی‌ها هر سه معتقدند؛ که عدم ثبات اقتصادی نوعی از شکست بازار است، اما طرفداران دیدگاه کلاسیکی سنتی، نئوکلاسیک‌ها، پولیون، مکتب چرخه تجاری حقیقی و مکتب اتریش، همگی بر عملکرد نیروهای بازار برای نیروی متعادل‌کننده نظام اقتصادی اذعان دارند. برای اینکه بدانیم چگونه اقتصاد کلان از زمان انقلاب کینزی تاکنون توسعه یافته است، باید دوره بعد از انقلاب کینزی و یادادیم شکل گرفته در این دوران را مورد بررسی و ارزیابی قرار داد.

از جمله اهداف کلان اقتصادی هر کشوری، علی‌الخصوص کشورهای در حال توسعه، دستیابی به نرخ رشد اقتصادی پایدار می‌باشد که نیازمند محیطی امن و با ثبات برای سرمایه‌گذاران و تحرک اقتصادی است. با توجه به اینکه دستیابی به سطح تولید سرانه بالاتر بر اساس مدل‌های رشد مانند هارود-دومار، سولو و ... مستلزم سطح بالایی از تشکیل سرمایه است، لذا کشورهایی که با سطح پس‌انداز پایین مواجه‌اند باید امیدوار به سرمایه‌گذاری‌هایی باشند که در بستر محیط امن اقتصادی صورت می‌پذیرد. اما در این مسیر، نوسانات و سیکل‌های تجاری جزئی لاینفک از اقتصاد هر کشوری به حساب می‌آیند که شدت و مدت این نوسانات، ثبات اقتصادی را کاهش داده، امنیت سرمایه‌گذاری را مختل کرده و تأثیر سوء بر رشد و دیگر متغیرهای کلان اقتصادی خواهد گذاشت. بخشی از این نوسانات اقتصادی ریشه در سیاست‌های پولی نامنظم دارد که عمدتاً از سوی دولت‌ها و از طریق دخالت در ابزارهای پولی خصوصاً انبساط‌های حجم پول رقم می‌خورند. سه انگیزه که دولت‌ها را در جهت انبساط‌های پولی ترغیب می‌نمایند عبارتند از:

۱- انگیزه اشتغال

۲- انگیزه درآمدی

۳- انگیزه تعادل در تراز پرداخت‌ها

۱- انگیزه اشتغال برای انبساط پولی:

تفکر رایج در اقتصاد کلان این است که تولید و اشتغال از تورم پیش بینی نشده متأثر می‌شود که شاید به نوعی بتوان آنرا مرتبط با منحنی فیلیپس کوتاه مدت دانست. لذا بسته به اینکه سیاست گذاران چه میزان بیکاری را بالا تشخیص می دهند، با پذیرش هزینه‌های تورمی به اعمال سیاست‌های انبساطی پولی در جهت کاهش بیکاری اقدام می‌کنند.

۲- انگیزه درآمدي انبساط پولی:

سیاست‌های انبساطی پولی یکی از راه‌های تامین مخارج دولت نیز محسوب می‌شود. دولت‌ها در موارد بسیار، برای تامین بخشی از کسری بودجه‌های قابل توجه به سراغ بانک‌های مرکزی می‌روند. علی‌الخصوص در کشورهایی که بازار سرمایه در آنها چندان پرقدرت نبوده و دولت نمی‌تواند بار انتشار اوراق قرضه را بر دوش خود بپذیرد.

۳- انگیزه تعادل در تراز پرداخت‌ها

برخی دولت‌ها نیز به منظور ایجاد تعادل در تراز پرداخت‌ها، اقدام به کاهش ارزش پول خود از طریق سیاست‌های پولی می‌نمایند که البته کارآمدی این سیاست بستگی به این امر دارد که کاهش ارزش پول بصورت حقیقی صورت پذیرد و نه اسمی. مشخص است که دولت‌هایی که اهداف کلان خاصی را بصورت اکید دنبال نمی‌کنند همواره از ایجاد هرگونه قیدی بر سر راه انبساط‌های پولی استقبال نکرده و به آنها تن در نخواهند داد که این امر خود زمینه‌ساز نوسانات و بحران‌های اقتصادی خواهد شد.

بنابراین با بروز بحران‌های اقتصادی و پیچیده تر شدن مسائل پولی داخلی و بین‌المللی، کم‌کم نقش بانک‌های مرکزی پررنگ‌تر شده و وظایفی مانند نشر انحصاری اسکناس، کارگزاری مالی دولت و ... تبدیل به وظایفی فرعی گشته و کنترل رشد عرضه پول و حفظ ثبات قیمت‌ها در جهت رشد اقتصادی با ثبات و بلندمدت کشور جایگاه ویژه‌ای در وظایف بانک‌های مرکزی یافتند. با توجه به اینکه وظایف بانک‌های مرکزی از محدوده دوره زمامداری یک دولت یا حزب فراتر رفته و به طور کلی جهت‌گیری سیاست‌های پولی در دوره یک حزب یا دولت می‌توانست آثار منفی برای دوره‌ها یا دولت‌های بعدی داشته باشد، لذا بحث تأثیر سیاست‌های پولی بر تورم پیش‌آمد.

اگرچه بانک مرکزی می‌تواند از طریق کنترل پایه‌ی پولی و مدیریت ضریب فزاینده روی حجم نقدینگی اثر گذار باشد. اما بر اساس معادله‌ی عرضی پول متغیرهایی که حجم نقدینگی را تغییر می‌دهند مثل نرخ ذخیره‌ی قانونی بانک مرکزی، نسبت اسکناس و مسکوک به سپرده‌های بانکی، پایه‌ی پولی و نرخ ذخیره‌ی احتیاطی بانک‌های تجاری خود تحت تأثیر عملکرد بانک مرکزی و

میزان توسعه یافتگی بازارهای مالی هستند. بنابراین بانک مرکزی می تواند با اعمال سیاست های پولی بر تورم تاثیر داشته باشد.

بررسی ماهیت و علل تورم همواره به دلیل آثار محسوسی که بر سطح زندگی آحاد جامعه و سایر متغیرهای کلان اقتصادی نظیر مخارج سرمایه گذاری، توزیع درآمد، اشتغال و... می گذارد مورد توجه بوده است. طبق تعریف لیدلر تورم عبارتست از افزایش مستمر در سطح عمومی قیمت ها یا کاهش مستمر قدرت خرید پول. آنچه از این تعریف بر می آید از یک طرف توجه به استمرار در افزایش سطح قیمت ها است و از طرف دیگر توجه به افزایش سطح عمومی قیمت ها و نه یک یا چند کالای خاص است. اقتصاددانان در توجیه علل پدیده تورم نظریه های مختلفی را بیان کرده اند. این نظریات را می توان به طور کلی در سه حوزه نظریه های مبتنی بر فشار تقاضا، فشار هزینه و نظریه تورم ساختاری طبقه بندی نمود.

در نظریه های مبتنی بر فشار تقاضا عامل اصلی تورم فزونی تقاضای کل بر عرضه کل به حساب می آید. الگوی شکاف تورمی کینز این پدیده را ناشی از عوامل اسمی و حقیقی تاثیر گذار بر تقاضا می داند. در این دیدگاه علت اصلی اضافه تقاضا را باید در دو بخش پول و کالا جستجو کرد. در بازار کالا افزایش در مخارج مصرفی مستقل، سرمایه گذاری مستقل و خریدهای دولت و عواملی از این دست منجر به اضافه تقاضا شده و در بازار پول نیز افزایش حجم پول موجب اضافه تقاضا و بروز تورم می شود. بیروان مکتب اصالت پول یا پول گراها معتقدند که تغییرات عرضه پول در بلندمدت منشا اصلی تورم بوده و بدون رشد عرضه پول تورم نمی تواند برای مدت طولانی تداوم یابد. این واقعیت ازفروزی که راجع به کارایی بازار در برقراری تعادل توام با اشتغال کامل و همچنین ثبات تابع تقاضای پول نتیجه می شود. در نظریه پولی تورم هرگونه افزایشی در اجزای مخارج کل که با گسترش حجم پول همراه نباشد در میان مدت تنها موجب تغییر در ترکیب تقاضا شده و اثری روی قیمت ها نخواهد داشت. در یک دیدگاه دیگر می توان عوامل موثر بر بخش عرضه و به طور کلی محدودیت های عرضه کل را عامل فشارهای تورمی دانست. تلاش کارگران برای افزایش سهم خود از درآمد ملی عاملی برای افزایش دستمزدها و قیمت ها است. حساسیت دولت ها در این مواقع برای حفظ اشتغال منجر به مارپیچ دستمزد-قیمت شده و باعث تداوم تورم می گردد. همچنین افزایش قیمت مواد اولیه و به طور کلی هزینه های تولید موجب محدودیت در بخش عرضه و فشار تورمی می شود. نظریه های تورم ساختاری نیز علل تورم را در عدم تعادل های ساختاری و عدم کشش پذیری عرضه در بخشهای کلیدی اقتصاد می دانند. به اعتقاد ساختار گرایان راه مقابله با تورم تنها سیاست های ساده پولی یا مالی انقباضی نیست و برای کنترل تورم باید توجه خود را به مفاهیمی همچون بهره وری، برداشتن موانع و محدودیت در عرضه و رفع عدم تعادل های حاکم بر اقتصاد کلان معطوف نماییم.

در کتاب پیش رو به ارائه موضوعاتی در زمینه نظریه های تورم، سیاست پولی و دیدگاه مکاتب اقتصادی در این زمینه پرداخته شده است. آگاهی و شناخت از این نظریه ها در تحلیل وضعیت تورم و ابعاد سیاست پولی در کشور کاربردهای فراوانی داشته و می تواند مورد استفاده سیاستگذاران قرار گیرد.